

VISUELE KUNSTE: VRAESTEL II

Tydtoekenning: Vanaf skool se aanvangsdatum tot die IEB se spertyd

100 punte

SPERDATUM: 16 Oktober 2018

INHOUD

BLADSY

Opsomming van Take en Punte

1

Die Eksamentema

2–10

Benadering tot hierdie Eksamen en die Bestuur van jou Kreatiewe Proses

10–11

Eksamentake

12–16

Bronverwysingslys

17

OPSOMMING VAN TAKE EN PUNTE

TAAK 1	Kreatiewe Proses: Visuele Joernaal	[20 punte]
TAAK 2	Kontekstuele Navorsing: Visuele Joernaal	[10 punte]
TAAK 3	Tekening	[35 punte]
TAAK 4	Kunswerk	[35 punte]
TAAK 5	Titels en Rasionale	[punte ingesluit in bogenoemde]
TAAK 6	Aanbieding	[punte ingesluit in bogenoemde]

Hierdie take moet nie noodwendig as onverwante, aparte take beskou word nie, maar eerder as handeling van 'n koherente, omvattende eksamenprojek wat gelyktydig uitgevoer word.

DIE EKSAMENTEMA**'n Paar dinge om oor na te dink:**

Die wêreld is besig om te verander. Die verlede waarin jou ouers grootgeword het, is verby, en die toekoms is opsigtelik, vreesaanjaend en opwindend. Selfone, die internet en intydse kommunikasie oorbrug nou die gapings tussen mense soos nooit tevore nie; ons is meer gekoppel, meer aan mekaar verbind. Ons kyk nie meer net na die groot stede soos New York, Londen, Tokio en Johannesburg nie. Die klein dorpie waarin jy bly, of die klein gemeenskap waarvan jy deel is, is almal nou belangrik. Elke kleiner sentrum/kern bring sy eie identiteit, sy eie wêreldbeskouing en sy eie kultuur na die smeltkroes van globale mensdom. Daar is baie buite die "kern" as ons maar net daarvoor uitkyk.

Om mee te begin, probeer soveel moontlik van hierdie vrae beantwoord. Bring jou response in jou visuele dagboek aan of sluit dit by jou aanvanklike breinkaart in:

1. Watter dinge in **jou eie lewenservaring** het vroeër 'n sentrale plek bekleed, maar het sedertdien na die buitekant beweeg?
2. Watter dinge dink jy behoort jy aktief van jou "kern" af weg te beweeg?
3. In 'n breër sin, watter dinge dink jy **het ons wegbeweeg van ons "kern" as 'n land**, 'n kultuur, 'n wêreld af?
4. In terme van visuele kunste, watter style en **maniere om na die wêreld te kyk** het wegbeweeg van die "kern" af? Wat het in hul plek gekom?

Oorweeg hierdie voorbeelde uit die kuns-, tegnologie-, media- en filosofie-vakgebiede wat die idee van dinge "buite die kern" aanraak:

1

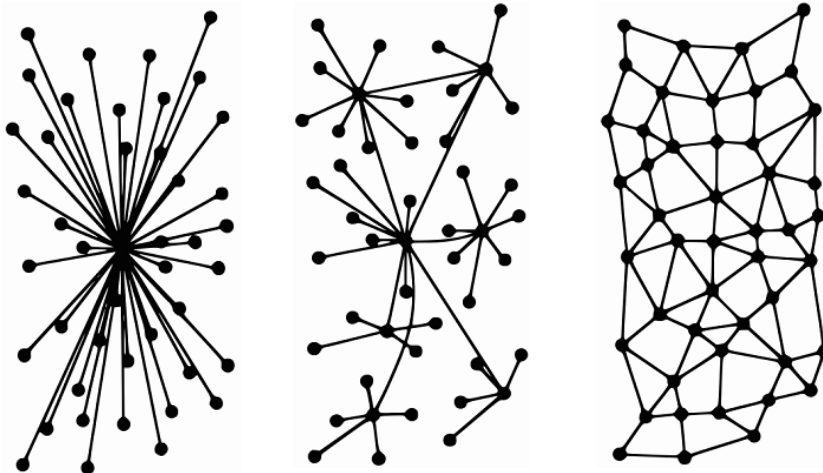
Kara Walker
The Jubilant Martyrs of Obsolescence and Ruin (2015)
Gesnyde papier op muur
420 x 1 775 cm

Skandeer hierdie QR om na video-inhoud oor die kunstenaar te kyk. Jy kan ook die volgende kode gebruik:
bit.ly/ieb_walker

Kara Walker maak kunswerke wat handel oor die nalatenskap en geskiedenis van Afro-Amerikaners. Sy verwerp die "amptelike" weergawe van die geskiedenis en vertel dit oor vanuit die perspektief van slawe, die afgeskeptes en die mishandelde. Daar word dikwels gesê dat "geskiedenis deur die weners geskryf word": Walker skryf die verhale oor soos gesien deur die oë van geskiedenis se slagoffers, in terme van sowel ras as geslag.

2

Gesentraliseerd

Gedesentraliseerd

Verspreid

Skandeer hierdie QR-kode om na die bron van hierdie afbeelding te gaan.

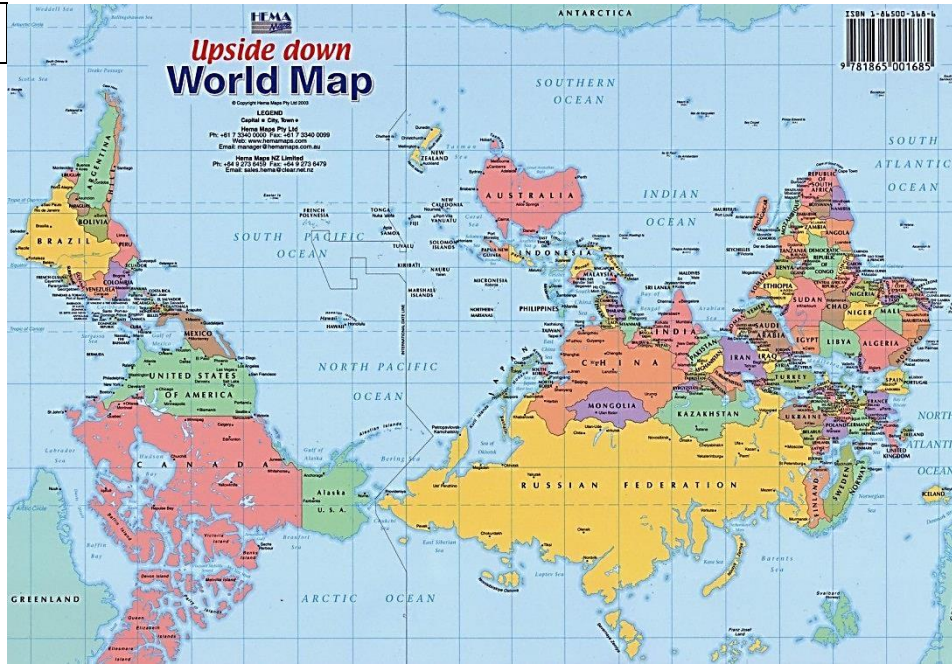
Jy kan ook hierdie skakel gebruik:

bit.ly/ieb_decenter

Hierdie diagram toon drie maniere waarop stelsels (rekenaarnetwerke, sosiale stelsels, lande) kan werk. In die eerste een spreid dinge vanuit die kern uitwaarts. In die tweede het verskeie kleiner kerne ontwikkel, en dinge word daaruit versprei. In die derde is daar skynbaar geen kern nie; in plaas daarvan het elke punt sy eie belangrikheid binne die stelsel, wat dit in staat stel om beter met ander te deel. Verbeel jou nou dat hierdie diagramme jou denke oor kuns beskryf: Wat sou gebeur as jy jou nie by 'n sentrale "styl" soos realisme sou hou nie en eerder jouself sou toelaat om deur baie verskillende style en idees te laat beïnvloed? Kan jy hierdie diagramme op ander stelsels in jou wêreld toepas?

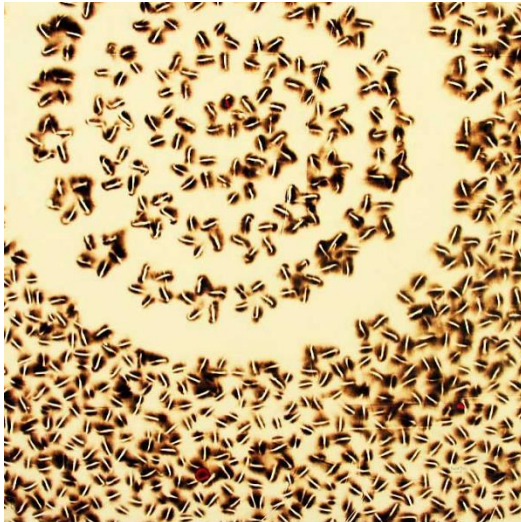
3

Skandeer hierdie QR-kode om na 'n amusente dog prikkelende video oor hierdie konsep te kyk. Hierdie uittreksel kom uit die gewilde politieke drama "The West Wing". Jy kan ook hierdie skakel gebruik: bit.ly/ieb_upsidedown

Hier is 'n kaart van die Aarde wat in elke tradisionele opsig korrek is, behalwe dat dit "onderstebo" gedruk is. Wie het besluit dat Europa en Amerika in die Noorde is? Hoe sal dit ons sin vir wie ons is verander as die Aarde met Afrika, Suid-Amerika en Australië in die Noordelike Halfrond getoon word?

4

Skandeer hierdie QR-kode om die beeld in meer besonderhede te bekyk. Jy kan ook hierdie skakel gebruik:
bit.ly/ieb_zulu

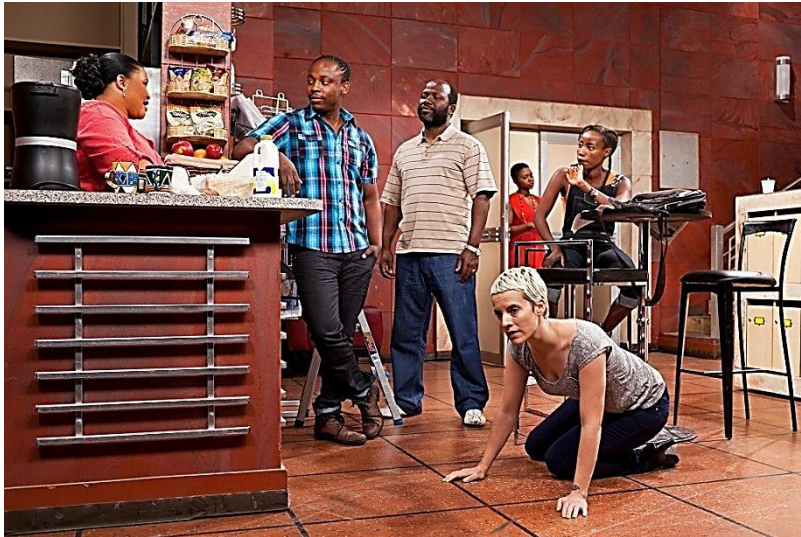

Sandile Zulu
Galaxy 5 (2005)
Vuur, water, lug en aarde op seildoek
150 x 150 cm

Suid-Afrikaanse kunstenaar Sandile Zulu vra die vraag, "Watter soort abstrakte kuns kan met tradisionele 'Afrika'-materiale en natuurlike elemente gemaak word?" Hy brand en merk sy seildoekte op 'n manier wat die kyker aan die afgebrande veld in die winter herinner, of selfs die brandende bande en petrolbomme gedurende die anti-apartheidstryd. Let op die uitmiddelpuntige sirkel in hierdie kunswerk: Hoe dink jy hou dit verband met die tema van hierdie eksamen?

Abstrakte kuns: kuns wat nie probeer om enigiets van die visuele wêreld te verteenwoordig nie.

5

Skandeer hierdie QR-kode om 'n artikel oor Breitz se loopbaan te lees. Jy kan ook hierdie skakel gebruik:
bit.ly/ieb_breitz

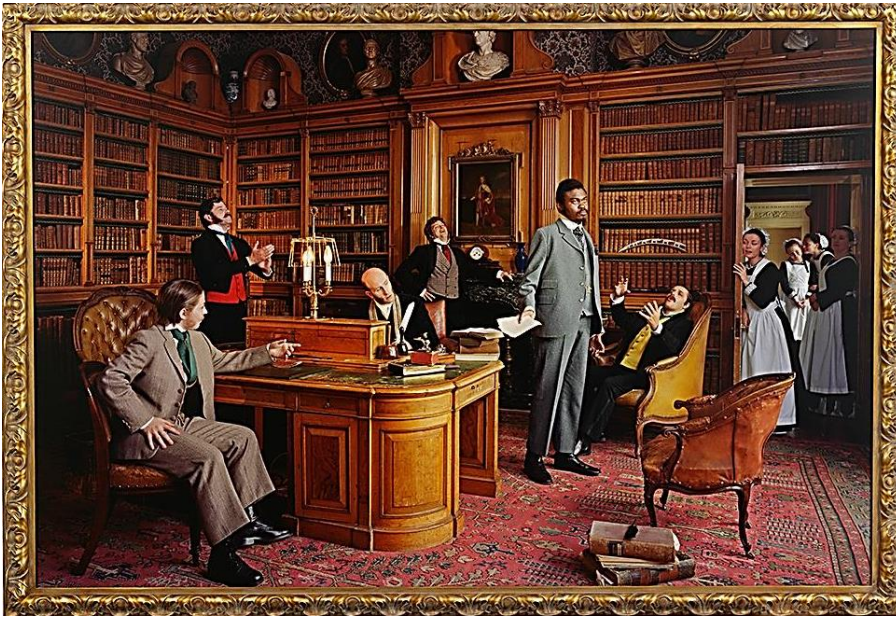

Candice Breitz
Extra #12, (2011)
 Fotografiese drukwerk
 56 x 84 cm

In 2011 het Suid-Afrikaansgebore kunstenaar Candice Breitz na SA teruggekeer vanuit haar nuwe tuiste in Duitsland om 'n oeuvre te maak oor buitestaander wees. Sy het met die vervaardiger van die gewilde plaaslike sepie, *Generations*, gewerk en foto's geneem waar sy haarself binne in die drama op die stel geplaas het. Die akteurs is voorgesê om haar heeltemal te ignoreer terwyl hulle voortgaan om hulle tonele op te voer. Breitz vra: Wat beteken dit om 'n buitestaander te wees, van 'n ander plek, en om van geen belang te wees vir die mense rondom jou nie? Hoe voel dit?

Oeuvre: *Gesamentlik werke van 'n kunstenaar*

6

Skandeer hierdie QR-kode om die afbeelding in groter detail waar te neem. Jy kan ook hierdie skakel gebruik: **bit.ly/ieb_shonibare**

Yinka Shonibare
Diary of a Victorian Dandy: 14:00 uur (1998)
 Chromogene foto

Yinka Shonibare is 'n Nigeries-Britse kunstenaar, bekend daarvoor dat hy swart karakters in Britse stories plaas. In hierdie beeld sien ons Shonibare self wat die hoofrol van die skatryk pierewaaier speel, met wit vriende, personeellede en bediendes wat doen soos hy sê en hom bewonder. Die werk is 'n parodie op Britse kolonialisme, maar vra ook die kragtige vraag: "Hoekom KAN 'n swart persoon NIE die middelpunt van mag wees nie?"

Pierewaaier: 'n Man wat baie behep is met stylvol en modieus lyk.

7

Gary Stephens
**Braid Bun with Palm Fronds
 and Leopard Sunglasses**
 (2017)
 Houtskool op gevoude papier
 met tou

Gary Stephens
Leticia, Floral Scarf Profile
 (2017)
 Houtskool op gevoude papier met
 tou

Gary Stephens maak sketse wat kontemporêre Afrika-haarkultuur vier. Deur die dominansie van Europese en Amerikaanse modetendense te weerstaan, verteenwoordig sy mense die maniere waarmee kontemporêre, stedelike Afrikane hulself aan die wêreld vertoon.

Skandeer hierdie QR-kode
 om na 'n aanlyn boek van
 Gary Stephens se werk te
 kyk. Jy kan ook hierdie
 skakel gebruik:
bit.ly/ieb_stephens

8

Strijdom van der Merwe
Black Sand Water Ripples in the Karoo (2014)
Ingryping in Karoolandskap
Dimensies veranderlik

Strijdom van der Merwe se landkuns beweeg die kunsbelewenis uit die kunsgalery uit, in werklikheid uit die stad uit, na ruimtes waar jy nie verwag om dit te vind nie. In hierdie kunswerk lyk dit of hy met die idee van waterrimpels speel, ook waar jy dit nie verwag nie: in die middel van die Karoowoestyn. Alhoewel hulle kerne het, is die waterrimpels "buite die kern" van die stedelike gebiede.

Skandeer hierdie QR-kode om na hierdie werk en ander deur Strijdom van der Merwe te kyk. Jy kan ook hierdie skakel gebruik:
bit.ly/ieb_vandermerwe

BENADERING TOT HIERDIE EKSAMEN EN DIE BESTUUR VAN JOU KREATIEWE PROSES

Die bronne wat in hierdie eksamenvraestel verskaf word, oorweeg konsepte wat betrekking het op die tema, "**Buite die kern**".

In die gegewe voorbeelde word ons gekonfronteer met die idee van 'n gedesentraliseerde wêreld, een waarin vele kleiner kerne/sentrums van mag, fokus en aktiwiteit na vore begin kom.

Geïnspireer deur enige aspek van hierdie afbeeldings, video's en konsepte waarby jy persoonlik aanklank vind, word die volgende van jou vereis:

- 'n visuele joernaal
- 'n tekening
- 'n kunswerk
- 'n titel en rasionaal vir die tekening sowel as die kunswerk

Betrokkenheid by Kuns en Visuele Kultuur

Aan die einde van die eksamenprojek sal jy ten minste die werke van **ses** ander kunstenaars, wat in 'n soortgelyke dissipline werk as wat jy gekies het, **nagevors** het en na hul werk, wat soortgelyke of verwante kwessies soos joune weerspieël, verwys het. Hierdie navorsing moet in jou Visuele Joernaal getoon word. Jy moet verken hoe hierdie kunstenaars iets in jou eie denke laat vonk het en hoe hulle werk jou gehelp het om groter begrip te verkry in die skep van jou tekening en kunswerk.

Denke as Doen: Gebruik jou Kreatiewe Proses om jou idees te ontwikkel en te verfyn

Dokumenteer in jou Visuele Joernaal al die stappe van jou Kreatiewe Proses wat gelei het tot die aanbieding van jou tekening sowel as jou kunswerk. Jou navorsing en Kreatiewe Proses moet onmiddellik begin sodra jy hierdie eksamenvraestel ontvang en aanhou totdat jy jou werk op die sperdatum inhandig.

Alle take, op die volgende bladsye uiteengesit, is verpligtend; die volgorde waarin jy dit benader, moet egter deur jou eie idees en denkproses gelei word. Jy kan met die navorsing van kunstenaars se werk begin en daarna jou idees, persepsies en ervarings in jou Visuele Joernaal teken, of jy kan dadelik begin teken en toelaat dat jou kunswerk en navorsing uit die proses van teken voortspruit. Kreatiwiteit is sowel 'n **sikliese** as **lineêre** proses. Jy sal heen en weer moet beweeg, oorweeg wat jy tot dusver gedoen het en deurgaans jou prosesse en produkte herevalueer om jou respons op die eksamen tot 'n oortuigende vlak van diepte te ontwikkel.

Riglyne en Vereistes

Onthou: Jy mag op jou eie tyd aan jou **Visuele Joernaal**- en **Tekentake** buite die skool werk, maar die **Finale Kunswerk** mag nie van die skoolperseel verwyder word nie. Dit moet onder die onderwyser se toesig voltooi word.

Dit is jou verantwoordelikheid om hierdie **eksamenvraestel** en die **riglynboekie** deeglik deur te lees voordat jy met die projek begin. Bespreek die eksamenvraestel met jou onderwyser en jou klasmaats en neem dit saam met jou huis toe. Jy mag buite die skool se perseel aan Taak 1 tot 3 werk, maar nie aan die kunswerktaak nie. Die kunswerk (Taak 4) moet in geheel onder die toesig van 'n onderwyser gedoen word.

LET WEL: Die volgende take is verpligtend maar hoef nie noodwendig in streng numeriese volgorde uitgevoer te word nie. Die proses van kreatiwiteit is organies en siklies eerder as sekvensieel en lineêr. Jy sal heen en weer moet beweeg, die verskillende stadiums moet oorweeg en heroorweeg om jou kreatiewe betrokkenheid in die eksamenopdrag te ontwikkel en te verdiep.

Assessering

Jou onderwyser het gedetailleerde assesseringsrubrieke met al die kriteria vir sukses in hierdie eksamen. Jy word aangeraai om met hierdie rubrieke vertrouwd te raak. Jou respons op die eksamen sal op die volgende drie, breë, dog interverwante kriteria geassesseer word:

1. **Jou vermoë om vaardig met jou gekose materiale en komposisiebeginsels te werk, d.w.s. vorm: Toon jou Tekening en jou Kunswerk dat jy die gekose dissipline(s) bemeester het, en neem dit die kyker op 'n estetiese reis?**
2. **Jou oorspronklike en kreatiewe denke, konsepte en die doelbewuste betekenis soos deur jou werk ontgin, d.w.s. inhoud: Verken jou werk 'n interessante, relevante interpretasie van die tema op 'n gesofistikeerde vlak?**
3. **Bewys van taak-intensiteit, nuuskierigheid, deursettingsvermoë en toewyding in jou respons, sowel as jou vermoë om die beperkings van tyd en ruimte te hanteer, d.w.s. konteks: Oorkom jou werk die beperkings van ruimte en omstandighede op 'n gesofistikeerde manier? Jou Tekening en Finale Kunswerk behoort elk 4–6 weke te neem om te produseer, en hierdie hoeveelheid toewyding moet sigbaar wees. Jy moet dus nie net 'n suiwer konseptuele werk produseer wat vaardigheid of materialiteit afskeep nie.**

EKSAMENTAKE**TAAK 1 KREATIEWE PROSES: VISUELE JOERNAAL****[20 punte]**

Dit is voorbereiding vir jou tekening en kunswerk. Dit is 'n rekord van jou response op die tema. Dokumenteer jou Kreatiewe Proses volledig in jou Visuele Joernaal.

Kreatiewe Ontginning

- Gebruik die afbeeldings, tekste en idees op die vorige bladsye as vertrekpunte en stimuli terwyl jy al jou idees, gevoelens, sketse en afbeeldings in jou Visuele Joernaal aanteken.
- Noem jou belangstellings en doelstellings vir hierdie eksamen – maar wees ontvanklik en buigsaam. Jou doelwitte mag verskuif en verander namate jou Kreatiewe Proses ontwikkel.
- Sluit aanvanklike sketse en bronmateriaal in.
- Verskaf idees in jou eie woorde geskryf wat jou gedagtegang verduidelik vir die uitbeelding van jou gekose onderwerp(e) op die manier wat jy verkies.
- Toon dat jy vlot is in die vermoë om verskeie idees en moontlikhede te genereer, nie net een finale idee nie.
- Oorweeg versigtig hoe jy jou interpretasie van hierdie tema sal aanbied.
 - Sal jou benadering intiem en persoonlik wees, of in die openbaar en opsigtelik?
 - Sal jou tekening(e) en kunswerk(e) natuurlik, gestileerd of abstrak wees?
 - Kommunikeer 'n simboliese werk 'n dieper en diepsinniger waarheid as 'n natuurlike/fotografiese werk? Of is hulle albei selfs onderling uitsluitend?
 - Jou benadering kan letterlik, dit kan natuurlik, of dit kan meer simbolies of poëties wees. Wat maak jou kunswerk 'n kunswerk?
- Hersien, ontwikkel en brei jou eie visuele taal uit deur verder betrokke te raak by 'n sikliese Kreatiewe Proses ter voorbereiding van jou tekening en kunswerk.
- Wees buigsaam: Jou idees mag dalk verander het en verskil van jou aanvanklike intensies, planne en doelstellings.
- Gebruik woorde, sketse, visualiserings en tegniese eksperimente om jou kunswerk visueel te ontwikkel. Onderzoek moontlikhede!
- Jy moet besluit watter medium jy gaan betrek en nadink oor watter tegnieke en onderwerp jou intensies en interpretasie van die tema die beste sal pas. Neem wyse besluite en verduidelik jou besluite in jou Visuele Joernaal.
- Jy moet besluit watter tekens en simbole van die breër visuele kultuur jy sal betrek om jou werk betekenisvol te maak.
- Oorweeg die kunswerke wat jy alreeds in jou Skoolgebaseerde Assessering (SGA) praktiese portefeulje voltooi het as deel van jou Kreatiewe Proses
- Jy word sterk aangeraai om vir hierdie eksamen met dieselfde kunsdissipline te werk as wat jy vir die SGA praktiese portefeulje gebruik het. (As jy beeldhoukuns in jou SGA-portefeulje gebruik het, behoort hierdie eksamenwerk ook 'n beeldhouwerk te wees.)
- Verduidelik die verband tussen jou SGA-portefeulje en jou oogmerke vir die eksamenprojek ten opsigte van jou formele en konseptuele kwessies. Dit is 'n belangrike deel vir die ontwikkeling van 'n persoonlike visuele taal.
- Verwys na bladsy 2 in die uitvoerige riglyndokument vir gedetailleerde riglyne oor die Kreatiewe Proses.

TAAK 2 KONTEKSTUELE NAVORSING: VISUELE JOERNAAL**[10 punte]****Navorsing is 'n belangrike deel van die proses om 'n suksesvolle kunswerk te skep**

- Vir elke taak moet jy as deel van jou Kreatiewe Proses minstens ses ander visuele kunstenaars se werk kies en navors wat jy inspirerend vind vir jou artistieke praktyk (doen navorsing oor ongeveer drie kunstenaars vir jou tekening en ongeveer drie ander vir jou kunswerk). Drie van jou kunstenaars behoort van Afrika-oorsprong te wees.
- Jy mag navorsing doen oor die werk van die kunstenaars wat in die gegewe bronne voorsien word of oor ander kunstenaars se werk navorsing doen.
- Terwyl jy navorsing doen, moet jy jou idees vir jou eie doelwitte en mikpunte vir hierdie eksamenprojek verfyn en aanpas.
- Produseer minstens een gedetailleerde visuele ontleding van minstens een werk deur die kunstenaar(s) wat jy gekies het. In jou ontleding moet jy na die tema verwys. Die ontleding moet in jou eie woorde wees. Vermy die kopieër-en-plak-gewoonte! Deur slegs uit 'n gesaghebbende bron te kopieer, dui op onvoldoende navorsing. Jy moet bewys van internalisering van jou navorsing toon.
- Erken al jou bronmateriaal deur die Harvard-verwysingstegniek te gebruik.
- Verduidelik waarom die kunswerke wat jy nagevors het van toepassing is op jou eie doelwitte en planne vir die eksamentekening- en -kunswerktake.
- Verwys na bladsy 2 in die gedetailleerde riglyndokument vir gedetailleerde riglyne betreffende kontekstuele navorsing.
- Dokumenteer enige verdere kunswerke wat jou in jou Kreatiewe Proses inspireer.
- Jy mag vind dat jy navorsing moet doen oor ander gebied(e) van visuele kultuur en/of kennis.
- Kom enige van die kunstenaars, kunswerke of kennisgebiede wat jy nagevors het vir jou SGA-projekte ook in jou Visuele Joernaal vir hierdie eksamen voor? Indien wel, moet jy dit erken. Dit is 'n belangrike aspek in die ontwikkeling van jou eie persoonlike visuele taal.

TAAK 3 TEKENING**[35 punte]**

- Produseer 'n reeks proestetekeninge vir uitstalling.

OF

- Produseer minstens een eindproduk-tekening vir uitstalling.
- Jou tekening behoort 4–6 weke te neem om te voltooi.
- Werk gelyktydig aan jou visuele joernaal en jou tekening.
- As jy die Proestetekening-opsie kies, moet jou tekeninge professioneel uitgestal word **en nie in die joernaal gelaat word nie.**

Let wel: Jou tekening moet 'n tekening wees, ontwikkel uit 'n vorm van merke of skrape gemaak op 'n oppervlak op 'n hoofsaaklik droë wyse en nie 'n ander kunsvorm nie. As jy verkies om 'n tekening te maak wat nie aan hierdie begrip voldoen nie, moet jy jou motivering verduidelik en in jou Visuele Joernaal beskryf hoe jou werk as tekening gereken word. Die nalaat van sodanige verduideliking waar dit vereis word, sal noodwendig lei tot penalisering.

Hoe verstaan ons "tekening"?

'n Tekening is 'n reeks relatief spontane merke op 'n oppervlak. As jy 'n tekening voorlê wat nie in 'n tekenmedium is nie, moet jy motiveer hoe jou voorlegging konseptueel as 'n tekening beskou kan word. Teken is 'n belangrike vaardigheid om te bemeester: Abstrakte kunstenaar Ellsworth Kelly het gesê: "As ek 'n stuk wit papier sien, voel ek dat ek daarop moet teken. En vir my is teken die begin van alles." Dink versigtig na oor wat 'n tekening anders maak as 'n skildery of 'n beeldhouwerk of 'n foto. Oorweeg die redes hoekom teken so 'n belangrike deel van 'n kunstenaar se werkproses uitmaak.

Vir gedetailleerde riglyne oor jou tekening sowel as 'n gedetailleerde verduideliking van die verskille tussen proestetekening en eindproduk-tekening, verwys na bladsy 4 in die riglynboekie.

TAAK 4**KUNSWERK****[35 punte]**

- Produseer jou kunswerk vir uitstalling nadat jy jou kunsdissipline vir die eksamen gekies het.
- Jy mag nie aan jou kunswerk werk sonder toesig van jou onderwyser nie.

NB: Fotografilekandidate: Alle fotografie-skote moet deur jou, die kandidaat, gedoen word en nie deur iemand anders nie. As jy die onderwerp van jou eie foto's is, moet jy bewys lewer dat **jy** jou eie foto's opgestel het en nie iemand anders nie. As 'n assistent gebruik word om foto's **van jou** te neem, moet dit in die Visuele Joernaal erken word. Gebruik 'n plaasvervanger-model om in jou plek vir die skoot te poseer terwyl jy elke skoot opstel en op kamerastellings besluit. **Jy moet die addisionele beplanningskote wat jy vooraf geneem het in jou Visuele Joernaal insluit** om te bewys dat die tegniese komposisie en skote **jou** besluitneming en werk is en nie dié van die persoon wat die foto neem of enigiemand anders nie. Geen professionele fotograaf of ander persoon mag foto's namens jou opstel en neem nie.

Vir gedetailleerde riglyne oor jou kunswerk, verwys na bladsy 5 in die riglynboekie.

TAAK 5 TITELS EN RASIONALE

- Skep 'n toepaslike en interessante titel vir SOWEL jou tekening(e) AS jou kunswerk(e).
- Tik en druk twee aparte rasionale van nie meer as 150–200 woorde elk nie.
- Vertoon jou rasionale, titels en eksamennommer langs jou tekening en jou kunswerk.

TAAK 6 AANBIEDING

Jou tekening en jou kunswerk moet so professioneel as moontlik uitgestal word. Benoem jou tekening(e) en jou kunswerk as volg:

<i>Naam</i>
<i>Eksamennommer</i>
<i><u>Titel</u></i>
<i>Eksamentekening/ Eksamenkunswerk</i>

SIEN DIE MEEGAANDE BOEKIE VIR GEDETAILLEERDE RIGLYNE OOR SPESIFIEKE DISSIPLINES.

BRONVERWYSINGSLYS

1. Kara Walker. 2018. *Works – Kara Walker*. [AANLYN] Beskikbaar by <http://www.karawalkerstudio.com/2015>. [Verkry 26 Januarie 2018].
2. steemit.com. 2018. Geen bladsytitel. [AANLYN] Beskikbaar by: <https://steemit.com/crypto/@jfgriissom/who-controls-crypto-currencies>. [Verkry 26 Januarie 2018].
3. mapworld. 2018. Australia Upside Down World Map, Buy Upside Down World Wall Map – Mapworld. [AANLYN] Beskikbaar by: <https://www.mapworld.com.au/products/australia-upside-down-world-map-in-envelope>. [Verkry 26 Januarie 2018].
4. Sandile Zulu (South Africa). 2018. Sandile Zulu (South Africa). [AANLYN] Beskikbaar by: <http://www.octobergallery.co.uk/artists/zulu/index.shtml>. [Verkry 27 Februarie 2018].
5. GOODMAN GALLERY: exhibitions | show. 2018. GOODMAN GALLERY: exhibitions | show. [AANLYN] Beskikbaar by: <http://www.goodman-gallery.com/exhibitions/317>. [Verkry 27 Februarie 2018].
6. Yinka Shonibare – Victoria and Albert Museum. 2018. Yinka Shonibare – Victoria and Albert Museum. [AANLYN] Beskikbaar by: <http://www.vam.ac.uk/content/articles/s/yinka-shonibare/>. [Verkry 6 Februarie 2018].
7. Urban African Style – Gary Stephens' Painting and Drawing. 2018. Urban African Style – Gary Stephens' Painting and Drawing. [AANLYN] Beskikbaar by: <https://papermine.com/pub/1871#cover>. [Verkry 15 Maart 2018].
8. Strijdom_vdMerwe_land_art047 | Strijdom van der Merwe. 2018. Strijdom_vdMerwe_land_art047 | Strijdom van der Merwe. [AANLYN] Beskikbaar by: http://www.strijdom.com/land-art/strijdom_vdmerwe_land_art047/#main. [Verkry 16 Maart 2018].
9. Verwysing van uitbeelding op bladsy 2: [AANLYN] Beskikbaar by: <https://slemma.com/blog/telling-stories-data-intertwining-worlds-analytics-arts/> <https://steemit.com/bitshares/@clains/what-is-a-decentralised-exchange>. [Verkry 15 Maart 2018].